

האקדמיה ללשון העברית

מונחי התא לבתי הספר

טבת תשפ"ד, דצמבר 2023

לפניכם הצעה למונחים עבריים במקום מונחים לועזיים בתחום ביולוגיית התא. המונחים נדונו ביוזמת חברי ועדת זואולוגיה יוסף ה"ר (יו"ר הוועדה עד תשפ"ב) וחגי הלל. התקיימו שתי ישיבות בוועדת הזואולוגיה של האקדמיה ללשון העברית בהשתתפות נציגי משרד החינוך. המשתתפים: חברי ועדת זואולוגיה – אייל בן-חור, עוז בריהודה, ליאת גדרון (יו"ר הוועדה למן תשפ"ג), יוסף ה"ר, חגי הלל, זוהר ינאי, דפנה לב; מפמ"רית ביולוגיה במשרד החינוך אירית שדה, יו"ר ועדת המקצוע במשרד החינוך יוסי יובל; מן המזכירות המדעית של האקדמיה: ברק דן (מרכז הוועדה), ויקי טפליצקי בן-סעדון (מרכזת תחום המינוח).

המונחים שלהלן הם בגדר הצעה בלבד וטרם אושרו במוסדות האקדמיה ללשון העברית.

הערות	במילוני האקדמיה	חלופה עברית (הצעה)	הסבר	מונח לועזי	
קבוצות ואורגניזמים					
		אַצֵּת סוֹכֵף	אצה חד-תאית דמוית מטרייה; משמשת ללימוד חשיבות גרעין התא ותפקידיו	Acetabularia	1.
אברונים ומבנים בתא					
	שינוי החלטה	תוֹךְ הַתָּא	נוזל התא ואברוני התא	cytoplasm	2.
		נוֹזֵל הַתָּא	נוזל התא בלבד	cytosol	3.
	חידוש	מַאֲרָזֵת	מערכת האחראית לעיבוד, לעטיפה ולמשלוח של חלבונים	Golgi apparatus	4.
	את ההצעה ירוקון דחתה ועדת ביולוגיה חידוש	מְטִמְיעוֹן	אברון בתאי צמחים המשמש להטמעת אור (פוטוסינתזה)	chloroplast	5.
	חידוש	מַפְרָקוֹן	אברון המפרק תרכובות הנכנסות לתא והופכן למזון זמין	lysosome	6.
	את ההצעה חלבונאי דחתה ו' ביולוגיה חידוש	חֶלְבוֹנָאִי	מבנה תוך-תאי האחראי ליצירת חלבונים	ribosome	7.
	חידוש	חֶלְבוֹנָאִי		ribosomal	8.
	חידוש	חֶלְבוֹנָאִי RNA	RNA המרכיב את החלבונאי (ריבוזום)	ribosomal RNA, r-RNA	9.
	שינוי החלטה	RNA מוֹכִיל		t-RNA, transfer RNA	10.
	חידוש	כִּיְסוּרִית		centriole	11.
	חידוש	כִּיְסוּרָאִי		centrosome	12.

הערות	במילוני האקדמיה	חלופה עברית (הצעה)	הסבר	מונח לועזי	
תהליכים בתא					
	שני החלטה	בליעה תאית (ביולוגיה 2009)	קליטה תאית	הכנסת חלקיקים לתא על ידי הקפתם בקרום התא	endocytosis .13
			פליטה תאית	הוצאת חלקיקים מהתא	exocytosis .14
		בולענות	בולענות	צורת קליטה תאית שבה החלקיק הנבלע גדול במיוחד; משמשת בעיקר במערכת החיסון	phagocytosis .15
		חלקות גרעין התא, חלקות גרעין (ביו' 2009)	חלקות גרעין התא, חלקות גרעין	חלוקה של תא לשני תאי בת זחים	mitosis .16
	שם הפעולה הטמעה אינו משמש בפועל	הטמעת אור, פוטוסינתזה (ביולוגיה 2009)	הטמעת אור, פוטוסינתזה	יצירת פחמימות מפחמן דו-חמצני ומים באמצעות אנרגיית אור	photosynthesis .17
	שני החלטה	סינתזה כימית (ביולוגיה 2009)	הטמעה כימית	יצירת פחמימות מפחמן דו-חמצני ומים באמצעות אנרגייה כימית	chemosynthesis .18
			מצב איזון		homeostasis .19
מונחי תורשה					
		(ביולוגיה 2009)	מערך גנטי, גנוטיפ		genotype .20
	שני החלטה	מערך חזותי, פנוטיפ (ביולוגיה 2009)	חזות, פנוטיפ		phenotype .21
	חידוש	כרומוזום	תורשון		chromosome .22
			תורשונים תואמים		homologous chromosomes .23
	שני החלטה	כרומטידה (ביולוגיה 2009)	תורשון אח, תורשון אח [ברבים תורשוני אח, תורשונים אחים]		chromatid .24
	חידוש	צנטרומר (ביולוגיה 2009)	חובר [ש"ע]	האזור שבו התורשונים האחים מחוברים לקראת חלוקת התא	centromere .25
	חידוש	אופרון (מיקרוביולוגיה 1994)	צבר גנים		operon .26
	חידוש	נוקלאוטיד (ביו' 2009)	לבנת תורשה, לבנה		nucleotide .27
	שני החלטה	אנזים	זרז ביולוגי	קטליזטור = זרז כימי	enzyme .28
	שני החלטה	קואנזים (כימיה 1992, ביולוגיה 2009)	צרך זרז	מצטרף לאנזים ומאפשר לו לפעול	coenzyme .29
	שני החלטה	construct = צרך (מיקרוביולוגיה 1994)	זרזי		enzymatic .30
חומרים ומולקולות					
			תמסת תתרפוז		hypotonic solution .31
			תמסה שות רפוז		isotonic solution .32
			תמסת עלרפוז		hypertonic solution .33
מחזור התא					
			גדול 1, גדילה 1		G1 (Growth 1) .34

הערות	במילוני האקדמיה	חלופה עברית (הצעה)	הסבר	מונח לועזי	
שינוי החלטה	שֶׁלֶב ה-S, שֶׁלֶב הסינתֶזָה (ביולוגיה 2009)	שֶׁלֶב הַשְּׁכָפּוֹל, שֶׁלֶב הסינתֶזָה		S (Synthesis)	.35
		גְּדוּל 2, גְּדִילָה 2		G2 (Growth 2)	.36
	חֲלֻקַּת גְּרָעִין הַתָּא, חֲלֻקַּת גְּרָעִין (ביוי 2009)	חֲלֻקַּת גְּרָעִין הַתָּא, חֲלֻקַּת גְּרָעִין		M (Mitosis)	.37
חלוקת התא					
שינוי החלטה	שֶׁלֶב תְּחִלִּי [בחלוקת התא] (ביולוגיה 2009)	שֶׁלֶב דְּחִיסָה [בחלוקת התא]	אריזת ה-DNA לכרומוזומים	prophase	.38
		שֶׁלֶב הַקְּשָׁרוֹת [בחלוקת התא]	פירוק קרום הגרעין וחיבור התורשונים (כרומוזומים) לסיבי הכישור	prometaphase	.39
שינוי החלטה	שֶׁלֶב אֲמֻצָּעִי [בחלוקת התא] (ביולוגיה 2009)	שֶׁלֶב מְרְכּוּז, שֶׁלֶב הַעֲרֻכּוֹת [בחלוקת התא]	סידור התורשונים (כרומוזומים) במישור המשווה	metaphase	.40
	שֶׁלֶב קָטוֹב [בחלוקת התא] (ביולוגיה 2009)	שֶׁלֶב קָטוֹב [בחלוקת התא]	נדידת תורשוני האח (כרומטידות) לקטבים	anaphase	.41
שינוי החלטה	שֶׁלֶב סוּפִי [בחלוקת התא] (ביולוגיה 2009)	שֶׁלֶב עֲטוּף [בחלוקת התא]	היווצרות קרומי גרעיניים בקטבים	telophase	.42